

Milliyet, 14 Temmuz 2011, Mehveş Evin

Hesap Ver TÜBİTAK!

Türkiye pek çok alanda başka ülkelerle rekabet ediyor. Ancak konu bilime gelince koca bir kara deliği andırıyoruz. Mesele sadece prestij değil. Kendi bilgilerimizi üretemediğimiz sürece, gerçek bir gücümüz de olamaz.

TÜBİTAK verilerine göre 2008’de yıllık yayınlar dünya sıralamasında 18’inciyiz. Kulağa hoş gelebilir. Ama bilimde, yayın sayısından ziyade etki alanı önemli. TÜBİTAK’ın 2010 çalıştayına katılan Prof. Dr. İbrahim Ortaş diyor ki:

“Türkiye adresli üretilen bilimsel yayınların etki değeri düzeyi, Dünya, OECD ülkeleri ve AB-27 ülkeleri ortalama değerinin yaklaşık üçte biri kadar. 1981-2007 döneminde ülkemizde üretilen yayınlar, hem AB-27’nin hem de ABD’nin yüzde 1,8’i kadar!”

Durum böyleyken, ülkenin en önemli bilim kurumu TÜBİTAK, bilimi desteklemek yerine köstekleyen bir kuruma dönüşüyor. TÜBİTAK’ın son marifeti, Türkiye’nin tek teorik fizik ve matematik araştırma enstitüsü “Feza Gürsey Enstitüsü”nü (FGE) bitirecek bir karara imza atmak.

Araştırmacı sayısı dörde indi.

Nedir bu karar? TÜBİTAK, Enstitü’yü amaç ve hedefleriyle ilişkisi olmayan, Bilişim ve Bilgi Güvenliği İleri Teknolojileri Araştırma Merkezi’yle (BİLGEM) birleştirecek. Ve Kandilli’den Gebze’ye taşıyacak. Bilim dünyası, bu kararı “FGE kapatılıyor” olarak yorumluyor.

• Feza Gürsey Enstitüsü nedir? 1997’de ‘Feza Gürsey Enstitüsü’ adını alan enstitü, aslen 1983’te kuruldu. İstanbul TÜBİTAK Marmara Araştırma Merkezi bünyesinde, Prof. Dr. Erdal İnönü öncülüğünde kurulduğunda ismi Temel Bilimler Araştırma Enstitüsü’ydü.

• Feza Gürsey kim? Çağdaş Türk fiziğinin, dünyaca tanınan belki de en önemli ismi.

• Nerede bu enstitü? Halen Boğaziçi Üniversitesi Kandilli Rasathanesi Yerleşkesi’nde. Ancak Prof. Nükhet Yetiş’in kararıyla TÜBİTAK’ın Gebze yerleşkesine taşınacağı bildirildi. 4 günde!

• Enstitüde kaç kişi çalışıyor? FGE’nin 1998 yılında 16 tam zamanlı ve 13 yarı zamanlı, toplam 29 araştırmacıdan oluşan kadrosu vardı. 2000’li

yılların başından itibaren düzenli olarak bu sayı azaltıldı. 2011’de 4 araştırmacıya kadar indirildi!

• Enstitünün önemi ne? FGE, Türkiye biliminin, özellikle teorik fizik ve matematiğin en önemli kazanımlarından biri. Hızla azaltılan araştırmacı personeli sayısına rağmen, yaklaşık 350 makale üretti. Bu makalelere 2 bine yakın atıf aldı. Bu sayılar, özellikle teorik fizik ve matematik gibi yayın üretmenin zor olduğu konularda çalışan enstitü personelinin bilimsel yetkinliğinin kanıtı.

En prestijli ödülleri aldı

• Uluslararası etkinliği var mı? FGE kurulduğundan itibaren, ulusal ve uluslararası alanda prestijli bilimsel ödüller aldı. Önemli bilimsel kuruluşlara üyelikleri de bulunuyor. Enstitü, 1997’de Kandilli’ye taşınmasından itibaren sayısız uluslararası toplantıya da ev sahipliği yaptı. Bu toplantılara dünyaca ünlü yüzlerce yerli ve yabancı bilim insanı katıldı.

• Kimler FGE’den yararlandı? Binlerce yüksek lisans, doktora öğrencisi ve genç bilim insanı, bu toplantılar sayesinde günümüzde aktif olarak çalışılan bilimsel problemlerle tanıştı ve araştırmalar yapmaya başladı. 2010’da düzenlenen 24 toplantıya yaklaşık 1000 bilim insanı ve öğrenci katıldı. Bu yıl içinde Türkiye çapında düzenlenecek 35 matematik toplantısından 14’ünün FGE çatısı altında yapılması planlanıyordu.

Yavaş yavaş bitiriliyor

Velhasıl, FGE yavaş yavaş bitiriliyor. Önce araştırmacı sayısı azaltılarak, sonra taşınıp alakasız bir kuruma bağlanarak. Böylece özü ve misyonu kaybettirilecek.

Oysa Enstitü, 2000’li yılların başındaki ivmeyle büyümeye devam etseydi şu anda Avrupa ve dünyadaki sayılı bilimsel merkezlerden biri olacaktı. Ancak olmadı.

ÖSYM Başkanı Ali Demir’in, kanıtlanmış intihal olayına rağmen büyük koltuğunda oturabildiği bir ülkenin bilim anlayışından zaten ne bekleyebilirsiniz?

Yazıklar olsun.

..\\.

RAKAMLARLA TÜBİTAK

- TÜBİTAK genelinde proje personeli dahil yaklaşık 2150 AR-GE personeli çalışıyor.
- 2010'da TÜBİTAK adresli yayın sayısı 240 civarında. (Kaynak 'web of science'. Ancak bu sayı sağlıklı değil. Bu makaleler içerisinde aynı zamanda TÜBİTAK bursiyeri olup bunu makalelerin adres kısmında belirtenler de var!).
- FGE'de 2010 senesinde 19 makale yazıldı. TÜBİTAK genelinde ortalama kişi başı makale sa-

yısı yaklaşık 0.1. Enstitüde bu sayı kişi başı yaklaşık 2 makale.

- 2010 TÜBİTAK bütçesi yaklaşık 1.5 milyar TL. Bu bütçenin 300 milyon TL'si harcanamamış. 2010 Enstitü bütçesiye yaklaşık 2 milyon TL. (Kaynak TÜBİTAK 2010 Faaliyet Raporu - <http://www.tubitak.gov.tr/home.do?ot=1&sid=1053>) Sormak lazım: Bu bütçe bilime değilse neye ayrılacak? ♥

Habertürk, 20 Temmuz 2011, Pervin Kaplan

Avrupalı Matematikçiler Bakan Ergün'den Destek İstedi

TÜBİTAK'ın Prof. Dr. Erdal İnönü'nün öncülüğünde kurulan Feza Gürsey Enstitüsü'nü Boğaziçi Üniversitesi ile protokolünü feshederek, Bilişim ve Bilgi Güvenliği İleri Teknolojiler Araştırma Merkezi'ne (BİLGEM) bağlamasına yalnızca Türkiye'deki matematikçi ve fizikçilerden tepki gelmiyor. Avrupalı matematikçiler de başarılı çalışmaları olan ancak haberleşme güvenliği konusunda çalışan bu merkeze neden teorik fizik ve matematik konusunda çalışan enstitünün bağlandığını sorguluyor.

Türkiye'nin de aralarında bulunduğu 60 ülkenin ulusal matematik derneği, 20 araştırma merkezi ve 3 binden fazla bilim insanının kişisel üye olduğu Avrupa Matematik Birliği Başkanı ve aynı zamanda Barcelona Üniversitesi Matematik Fakültesi öğretim üyesi Profesör Marta-Sanz-Sole, Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanı Nihat Ergün'e bu konuyla ilgili bir mektup yolladı.

Sole, mektubunda Avrupa'da tanınan bu kurumun yaklaşık 15 yıldır multidisipliner matematik ve fizik araştırmalarının aktif bir merkezi olduğunu söyleyerek, şöyle diyor: "Sayın Bakan, enstitünün şu anki yapısına son verilmesi için oluşturulan planlar hakkındaki derin endişelerimizi bildirmek adına yazıyorum. Bu enstitü Türk araştırmacılarının ortaya çıkması ve çalışmalarını yürütmesinde ve uluslararası bilimsel işbirliklerinin sağlanmasında kritik rol oynadı. Alınan kararın ciddi hata olduğuna inanıyoruz. Bu durum Türkiye'deki matematik ve teorik fizik çalışmalarının gelecekteki gelişmeleri adına olumsuz sonuçlar yaratacaktır. Enstitünün kapatılması büyük bir kayba yol açacak ve Türkiye'deki bilimsel varlığı azaltacak ve bilim dünyasına etki edecektir. Güçlü bir şekilde inanıyor-

ruz ki Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Feza Gürsey Enstitüsü için oluşturulan planları değiştirecektir." Başkan'ın mektubu böyle.

TÜBİTAK ise ilk kez HABERTÜRK'ün duyurduğu bu gelişmeyle ilgili bir açıklama yaptı. Ulusal Elektronik ve Kriptoloji Enstitüsü ve Bilişim Teknolojileri Enstitüsü'nden sonra Feza Gürsey Enstitüsü'nün de "Temel Bilimler Araştırma Enstitüsü" olarak BİLGEM'e bağlı çalışmalarını "bizzat araştırma yapmak ve bilgi üretmek" misyonuyla sürdüreceğini vurguladı.

Bu açıklamada bir kez bile enstitünün adının Feza Gürsey olarak geçmemesi dünyaca tanınan Türk fizikçisi Feza Gürsey'in adından vazgeçildiğini gösteriyor.

Enstitünün bugüne kadar yaptığı çalışmalar da kimlerin bu enstitüde çalıştığı da ortada. Üretilen bilimsel yayınları da takip etmek mümkün. Enstitüdeki araştırmacı sayısının yıllar içinde nasıl eridiği de biliniyor. Tüm dünya temel bilimlere önem verirken var olanı ileriye götürmek yerine ortadan kaldırmaya çalışmanın anlamı nedir bilmiyorum.

Dünyada temel bilimler alanında araştırma yapan enstitülerden birkaç örnek vermek istiyorum. Kore İleri Çalışmalar Enstitüsü'nde (KIAS) doktoralı 137 araştırmacı çalışır, bütçesi ise 15 milyon dolardır. (Yaklaşık 24 milyon 600 bin TL). Almanya'da Max Planck Matematik Enstitüsü'nün doktoralı 20 araştırmacısı ve 6 milyon Euro bütçesi (9 bin 840 TL), Kanada'da Perimeter Teorik Fizik Enstitüsü'nün 90 doktoralı araştırmacı ve 10 milyon dolar bütçesi (17 milyon TL) var. Son örnek de İran'dan. Tahran Temel Bilimler Araştırma Enstitüsü'nde (IPM) çalışan doktoralı araştırmacı sayısı 137. ♥